

Dz.U. 1981 Nr 12 poz. 58
Opracowano na podstawie tj.
Dz.U. 1996 Nr 85 poz. 390 ze zm.

USTAWA

z dnia 6 maja 1981 r.

o pracowniczych ogrodach działkowych.

Opracowano na podstawie: t.j. Dz.U. z 1996 r. Nr 85, poz. 390, z 1997 r. Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 106, poz. 668.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje zasady zakładania i prowadzenia pracowniczych ogrodów działkowych oraz zasady zrzeszenia się użytkowników działek w Polskim Związku Działkowców.

Art. 2.

1. Pracownicze ogrody działkowe zapewniają ludziom pracy i ich rodzinom aktywny wypoczynek, możliwość prowadzenia przede wszystkim na własne potrzeby upraw ogrodniczych, stanowią składnik terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych.
2. Pracownicze ogrody działkowe są urządzeniami użyteczności publicznej.

Art. 3.

Pracownicze ogrody działkowe podlegają ochronie przewidzianej w przepisach o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów, a także w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Art. 4.

Pracownicze ogrody działkowe zakłada i prowadzi, na zasadzie wyłączności, Polski Związek Działkowców.

Rozdział 2
Pracownicze ogrody działkowe

Art. 6.

1. Pracowniczym ogrodem działkowym jest obszar gruntu rolnego podzielony na

art. 5 skreślony

działki przeznaczone pod uprawy ogrodowe i oddane w użytkowanie osób fizycznych, wyposażony w urządzenia niezbędne do prowadzenia upraw ogrodowych oraz służący zarazem do wypoczynku użytkowników działek i innych osób.

2. Pracowniczy ogród działkowy podlega rejestracji w Polskim Związku Działkowców.

Art. 7.

1. Obowiązek zapewnienia gruntów na potrzeby pracowniczych ogrodów działkowych ciąży na organach gminy. Organy te, w razie potrzeby, nabywają grunty w drodze wykupu.
2. Grunty przeznaczone pod pracownicze ogrody działkowe powinny być zrehabilitowane i zmeliorowane przez organy gminy, na zasadach przewidzianych w przepisach odrębnych.
3. Nie mogą być przeznaczone pod pracownicze ogrody działkowe grunty nieprzydatne do produkcji żywności z powodu ich toksyczności.

Art. 8.

1. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy, przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod pracownicze ogrody działkowe, przekazuje się nieodpłatnie w użytkowanie Polskiemu Związkowi Działkowców. Przekazania dokonują odpowiednio starostowie wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej lub zarządy gmin.
2. Grunty, o których mowa w ust. 1, mogą być oddawane nieodpłatnie Polskiemu Związkowi Działkowców w użytkowanie wieczyste na zasadach określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.
3. Od decyzji wydawanych przez starostę, wykonującego zadania z zakresu administracji rządowej w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa przysługuje stronie odwołanie do wojewody.

Art. 9.

1. Organy gminy obowiązane są do doprowadzenia do pracowniczych ogrodów działkowych dróg dojazdowych, energii elektrycznej, zaopatrzenia w wodę oraz zapewniania, w ramach komunikacji publicznej, potrzeb ogrodów działkowych.
2. Utrzymanie porządku i czystości na terenach przylegających do pracowniczych ogrodów działkowych należy do organów gminy, chyba że obowiązek ten na mocy przepisów szczególnych ciąży na jednostkach organizacyjnych i osobach fizycznych innych niż ogrody działkowe.

Art. 10.

Pracownicze ogrody działkowe zakłada się na czas nieokreślony, jako obiekty stałe.

Art. 11.

1. Na gruntach, które w planie zagospodarowania przestrzennego mają inne przeznaczenie, mogą być zakładane czasowo pracownicze ogrody działkowe. Czasowe ogrody zakłada się na okres nie krótszy niż 5 lat. Urządzenia na terenie takich ogrodów powinny mieć charakter czasowy.
2. Decyzja o likwidacji czasowego ogrodu działkowego powinna być wydana co najmniej na rok przed terminem, na który udzielona została lokalizacja. Likwidacja czasowego ogrodu następuje bez odszkodowania.
3. W braku decyzji, o której mowa w ust. 2, czasowy pracowniczy ogród działkowy staje się ogrodem stałym.

Art. 12.

1. Podział gruntu na działki oraz budowa podstawowych urządzeń na terenie pracowniczego ogrodu działkowego należy do Polskiego Związku Działkowców.
2. W zależności od rodzaju i położenia gruntów oraz warunków geodezyjnych, powierzchnię działek ustala się w granicach od 300 m² do 500 m², a w ogrodach czasowych Polski Związek Działkowców, za zgodą zarządu gminy, może ustalić większą powierzchnię wszystkich lub niektórych działek w danym ogrodzie, nie większą jednak niż 1 500 m².
3. Podstawowymi urządzeniami pracowniczego ogrodu działkowego są: ogrodzenia, drogi, urządzenia nawadniające, sieć elektryczna, sanitariaty oraz pomieszczenia administracyjne, socjalne i gospodarcze, przeznaczone do zaspokajania wspólnych potrzeb użytkowników działek.

Art. 12¹.

1. Polski Związek Działkowców ustanawia na rzecz osób fizycznych prawo użytkowania działek, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2.
2. Na wniosek osób wymienionych w ust. 1 prawo użytkowania ustanawia się w drodze umowy cywilno-prawnej zawartej w formie aktu notarialnego, jeżeli grunty wchodzące w skład pracowniczego ogrodu działkowego znajdują się w użytkowaniu wieczystym Polskiego Związku Działkowców. Ustanowione w tej formie prawo użytkowania podlega ujawnieniu w księdze wieczystej.

Art. 13.

1. Urządzenia pracowniczego ogrodu działkowego przeznaczone do wspólnego korzystania przez użytkowników działek są własnością Polskiego Związku Działkowców.
2. Nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działce, wykonane lub nabyte ze środków finansowych użytkownika działki, stanowią jego własność.
3. Użytkownicy działek ponoszą koszty z tytułu założenia i utrzymania urządzeń znajdujących się na terenie poszczególnych działek.

Art. 14.

1. Polski Związek Działkowców z tytułu prowadzenia działalności statutowej, a jego członkowie z tytułu użytkowania działki zwolnieni są od podatków i opłat administracyjnych.
2. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1, nie obejmuje:
  - 1) budynków przekraczających normy powierzchni ustalone dla tych budynków w statucie Polskiego Związku Działkowców lub w wydanym na jego podstawie regulaminie pracowniczych ogrodów działkowych,
  - 2) budynków lub ich części, zajętych na wykonywanie działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej w rozumieniu przepisów o podatku obrotowym.

Art. 15.

1. Tworzy się Fundusz Rozwoju Pracowniczych Ogrodów Działkowych.
2. Dochodami Funduszu są:
  - 1) wpłaty z tworzonych na podstawie odrębnych przepisów Centralnych Funduszy Inwestycji Socjalnych,
  - 2) wpłaty z odszkodowań, o których mowa w art. 22 ust. 1 pkt 2,
  - 3) wpłaty uświadczonych zakładów pracy z zakładowego funduszu socjalnego,
  - 4) dotacje z budżetu,
  - 5) dotacje związków zawodowych,
  - 6) wpłaty użytkowników działek, określone w statucie Związku,
  - 7) wpłaty organizacji społecznych ze środków przeznaczonych na ten cel w ich planach finansowych,
  - 8) wpłaty, o których mowa w art. 23,
  - 9) darowizny, zapisy i dobrowolne wpłaty osób fizycznych,
  - 10) inne środki przewidziane w przepisach odrębnych.

Art. 16.

1. Środki Funduszu Rozwoju Pracowniczych Ogrodów Działkowych przeznacza się na:
  - 1) zakładanie i wyposażenie pracowniczych ogrodów działkowych,
  - 2) remonty urządzeń pracowniczych ogrodów działkowych.
2. Dysponentem Funduszu jest Polski Związek Działkowców.
3. Szczegółowe cele, warunki wykorzystywania oraz sposób dysponowania tym Funduszem określają właściwe statutowe organy Polskiego Związku Działkowców.

Art. 17.

1. Uświadcznione zakłady pracy uczestniczą w zagospodarowywaniu nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych, w których użytkownikami działek są ich pracownicy.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w porozumieniu z Ministrem Finansów i po zasięgnięciu opinii związków zawodowych, określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje świadczeń, jakie uspołecznione zakłady pracy ponoszą w myśl ust. 1 na rzecz pracowniczych ogrodów działkowych.
3. W trybie przewidzianym w ust. 2 Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w porozumieniu z Ministrem Finansów, może określić wpłaty uspołecznionych zakładów pracy na Fundusz Rozwoju Pracowniczych Ogródów Działkowych z innych środków niż przewidziane w art. 15 ust. 2 pkt 3.

Art. 18.

1. Uspołecznione zakłady pracy, w porozumieniu z działającymi w nich organizacjami związków zawodowych, mogą obejmować patronatem pracownicze ogrody działkowe, w których działki użytkują pracownicy tych zakładów.
2. Umowy patronackie zawierane z zarządami oddziałów terenowych Polskiego Związku Działkowców bądź zarządami ogrodów działkowych określają zakres i warunki współdziałania zakładów pracy i organizacji związków zawodowych z zarządami oddziałów terenowych bądź zarządami ogrodów działkowych, w tym zakres i formy pomocy na rzecz pracowniczych ogrodów działkowych ze strony zakładu pracy; umowy patronackie mogą zapewniać pierwszeństwo przydziału działek pracownikom tych zakładów.

Art. 19.

Użytkownicy działek mogą korzystać z pomocy kredytowej na zagospodarowanie działki. Zasady udzielania pożyczek na te cele określają odrębne przepisy.

Art. 20.

1. Likwidacja w całości lub części pracowniczego ogrodu działkowego może nastąpić w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi potrzebami gospodarczymi lub społecznymi, za zgodą Polskiego Związku Działkowców.
2. Zmiana przeznaczenia terenu pracowniczego ogrodu działkowego może nastąpić z zachowaniem przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów, a także przepisów o ochronie i kształtowaniu środowiska.
3. Likwidacja pracowniczego ogrodu działkowego może mieć miejsce w okresie od zakończenia do rozpoczęcia wegetacji roślin; likwidacja ogrodu w innym terminie może mieć miejsce jedynie w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Art. 21.

1. W razie likwidacji pracowniczego ogrodu działkowego wojewoda przydzieli teren zastępczy, nie mniejszy od dotychczasowego, w takim terminie, aby można było założyć nowy ogród przed zaprzestaniem działalności ogrodu likwidowanego.
2. Założenie nowego ogrodu i odtworzenie urządzeń spoczywa na jednostce organizacyjnej, w której interesie zlikwidowano ogród.

Art. 22.

1. Jednostka organizacyjna, w której interesie pracowniczy ogród działkowy został zlikwidowany, obowiązana jest wyrównać wynikłe z tego tytułu szkody i straty i wypłacić odszkodowanie:
  - 1) użytkownikom działek - za składniki majątkowe znajdujące się na działkach,
  - 2) Polskiemu Związkowi Działkowców - za składniki majątkowe stanowiące własność Związku.
2. W razie likwidacji pracowniczego ogrodu działkowego w okresie wegetacji roślin - odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje także utracone plony.

Art. 23.

1. Jednostka organizacyjna, w której interesie pracowniczy ogród działkowy został zlikwidowany, nie użytkująca przekazanego jej gruntu zgodnie z przeznaczeniem, jest obowiązana do uiszczania na rzecz Funduszu Rozwoju Pracowniczych Ogrodów Działkowych kwoty odpowiadającej stałej opłacie rocznej z tytułu użytkowania gruntu, podwyższonej o 200%; obowiązek ten jest niezależny od obowiązku wynikającego z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów (Dz.U. Nr 27, poz. 249 i z 1974 r. Nr 38, poz. 230).
2. Ocena i kontrola użytkowania gruntów zgodnie z przeznaczeniem, o którym mowa w ust. 1, dokonywana jest w trybie przewidzianym w przepisach o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów.

Rozdział 3**Polski Związek Działkowców****Art. 24.**

1. Polski Związek Działkowców, zwany dalej Związkiem, jest samodzielną i samorządną organizacją społeczną, zrzeszającą osoby będące użytkownikami działek w pracowniczych ogrodach działkowych.
2. Związek posiada osobowość prawną.
3. Związek może być członkiem organizacji krajowych i międzynarodowych o pokrewnych celach i zadaniach.

Art. 25.

1. Członkostwo Związku nabywa się jednocześnie z przydzieleniem działki w pracowniczym ogrodzie działkowym.
2. Działka w pracowniczym ogrodzie działkowym może być przydzielone osobie pozostającej w stosunku pracy, a także osobie prowadzącej zakład rzemieślniczy lub usługowy, osobie wykonującej pracę nakładczą oraz osobie pobierającej emeryturę lub rentę albo korzystającej z pomocy społecznej.
3. Przy przydziale działek uwzględnia się przede wszystkim osoby zatrudnione przy pracach uciążliwych lub w warunkach szkodliwych dla zdrowia oraz sytuację materialną i rodzinną osoby ubiegającej się o przydzielenie działki.

- 3a. Przydział działek następuje w porozumieniu z właściwym organem związków zawodowych.
4. W razie wygaśnięcia prawa użytkowania działki na skutek śmierci członka, przy przydziale użytkowanej przez niego działki pierwszeństwo mają jego osoby bliskie użytkujące z nim wspólnie działkę, o ile spełniają warunki określone w ust. 2; w wypadku ubiegania się o przydział działki więcej niż jednej osoby - wybór należy do Związku.

Art. 26.

1. Podstawowym zadaniem Polskiego Związku Działkowców jest działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju pracowniczych ogrodów działkowych, a w szczególności: zakładanie i prowadzenie pracowniczych ogrodów działkowych, dbanie o prawidłowe ich zagospodarowanie i o stały wzrost produkcji płodów ogrodniczych, utrzymywanie urządzeń we właściwym stanie, organizowanie i udzielanie pomocy i poradnictwa w zagospodarowywaniu działek i prowadzeniu upraw ogrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem nawożenia i ochrony roślin oraz prowadzenie wśród członków działalności społeczno-wychowawczej.
2. Związek może prowadzić działalność gospodarczą mającą na celu realizację jego zadań w zakresie i na zasadach określonych w statucie.
3. Związek współdziała z właściwymi organami administracji państwowej i zainteresowanymi zakładami pracy oraz związkami zawodowymi i organizacjami społecznymi.

Art. 27.

1. Ogniwami organizacyjnymi Związku są:
  - 1) pracowniczy ogród działkowy,
  - 2) oddział terenowy (wojewódzki, okręgowy).
2. Organami samorządu Związku są:
  - 1) w pracowniczych ogrodach działkowych - walne zebranie, zarząd, komisja rewizyjna i komisja rozjemcza,
  - 2) w oddziałach terenowych - zjazd delegatów, zarząd, komisja rewizyjna i komisja rozjemcza,
  - 3) w Polskim Związku - Krajowy Zjazd Delegatów, Krajowa Rada, Krajowa Komisja Rewizyjna i Krajowa Komisja Rozjemcza.

Art. 28.

1. Przyjmowanie w poczet członków Związku i przydzielanie działek należy do uprawnień zarządu pracowniczego ogrodu działkowego, a w ogrodach nowo zakładanych - do zarządu oddziału terenowego. Pozbawienie członkostwa i prawa użytkowania działki należy do zarządu pracowniczego ogrodu działkowego.
2. Uchwały organów wymienionych w ust. 1 w sprawie członkostwa Związku nie podlegają orzecznictwu sądów.

Art. 29.

Na zasadach określonych w statucie Związek może zrzekać użytkowników ogrodów przydomowych i ogrodników amatorów w celu udzielania im pomocy w produkcji ogrodniczej.

Art. 30.

1. Polski Związek Działkowców działa zgodnie z przepisami ustawy i innymi obowiązującymi przepisami prawa oraz statutem.
2. Statut Polskiego Związku Działkowców powinien określać w szczególności:
  - 1) cele i zadania Związku oraz środki ich realizacji,
  - 2) strukturę organizacyjną Związku,
  - 3) organy Związku, ich kompetencje, okres kadencji oraz tryb ich wyboru i odwoływania, a także warunki podejmowania i ważności uchwał tych organów,
  - 4) zasady i tryb przydzielania działek oraz pozbawiania lub wygaśnięcia prawa ich użytkowania, a także tryb odwoławczy w tych sprawach,
  - 5) prawa i obowiązki członków oraz zasady i tryb ustanawiania wpisowego i wpłat na Fundusz Rozwoju Pracowniczych Ogrodów Działkowych oraz składek członkowskich,
  - 6) sposób reprezentowania Związku na zewnątrz,
  - 7) sposób zaciągania przez organy Związku zobowiązań majątkowych,
  - 8) sposób zmiany statutu.
3. Statut uchwała Krajowy Zjazd Delegatów Związku; uchwalony statut podlega zarejestrowaniu przez ministra właściwego do spraw mieszkalnictwa i rozwoju miast.

Art. 31.

1. Polski Związek Działkowców prowadzi rejestry: pracowniczych ogrodów działkowych, użytkowników działek w pracowniczych ogrodach działkowych, członków organów samorządu oddziałów terenowych Związku i pracowniczych ogrodów działkowych.
2. Rejestry prowadzą:
  - 1) zarządy oddziałów terenowych - rejestr użytkowników działek w pracowniczych ogrodach działkowych oraz rejestr członków organów samorządu pracowniczych ogrodów działkowych; do prowadzenia rejestru użytkowników działek zarząd oddziału terenowego może upoważnić zarząd ogrodu,
  - 2) Krajowa Rada - rejestr pracowniczych ogrodów działkowych i rejestr członków organów samorządu oddziałów terenowych.
3. Rejestr pracowniczych ogrodów działkowych powinien zawierać w szczególności: nazwę, położenie i obszar pracowniczego ogrodu działkowego, liczbę działek oraz określać charakter ogrodu (stały, czasowy).
4. Właściwy statutowo organ Związku określi szczegółowo zasady prowadzenia rejestrów.

Rozdział 4

Przepisy wprowadzające, przejściowe i końcowe

Art. 32.

1. Miejskie i przyzakładowe pracownicze ogrody działkowe istniejące w dniu wejścia w życie ustawy stają się pracowniczymi ogrodami działkowymi w jej rozumieniu.
2. Polski Związek Działkowców przejmuje nieodpłatnie majątek, należności i zobowiązania działających dotychczas jednostek organizacyjnych pracowniczych ogrodów działkowych.
3. Urządzenia służące do wspólnego użytku użytkowników działek stają się własnością Związku.
4. Inwestycje na potrzeby pracowniczych ogrodów działkowych, rozpoczęte przed dniem wejścia w życie ustawy, będą kontynuowane do ich zakończenia przez dotychczasowych inwestorów.

Art. 33.

Pracownicze ogrody działkowe istniejące ponad 10 lat, a nie mające ustalonej lokalizacji, uznaje się za ogrody stałe w rozumieniu ustawy.

Art. 34.

1. Użytkownicy działek w pracowniczych ogrodach działkowych istniejących w dniu wejścia w życie ustawy stają się członkami Polskiego Związku Działkowców.
2. Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy organy samorządu działkowców (zarządy pracowniczych ogrodów działkowych, zarządy wojewódzkie pracowniczych ogrodów działkowych, Krajowa Rada Pracowniczych Ogrodów Działkowych) działają do czasu podjęcia działalności przez organy samorządu Polskiego Związku Działkowców, wybrane na podstawie niniejszej ustawy oraz statutu.
3. Krajowa Rada Pracowniczych Ogrodów Działkowych zwoła w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy Krajowy Zjazd Delegatów, który uchwali statut Polskiego Związku Działkowców i dokona wyboru jego organów.

Art. 35.

Traci moc ustawa z dnia 9 marca 1949 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz.U. Nr 18, poz. 117).

Art. 36.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.